

*Душан Пророковић**

*Институт за међународну политику и привреду, Београд,
Република Србија*

РУСКО-АМЕРИЧКИ ОДНОСИ У ДРУГОМ МАНДАТУ ДОНАЛДА ТРАМПА: ИЗМЕЂУ ЖЕЉА И РЕАЛНОСТИ**

Сажетак

Иницијатива Доналда Трампа за обнављањем руско-америчких односа преко решавања Украјинске кризе уз делимично уважавање захтева Русије деловала је изненађујуће и описана је као својеврсни заокрет у америчкој спољној политици. Ипак, питање је не само какав ефекат могу произвести овакви заокрети у билатералним и/или међународним односима, него и да ли их је могуће извести без великих последица. Са једне стране Украјинска криза је комплексна, она пресудно детерминише континенталну безбедност и због тога су европске земље заинтересоване за њено решавање. Са друге стране, након четири године конфронтације уништено је поверење између Русије и колективног Запада и неопходно је време како би се оно обновило. Ово истраживање посвећено је испитивању разлога и домета иницијативе Доналда Трампа. Између јавно прокламованих жеља да се допринесе успостављању мира и поправе руско-амерички односи и реалности које настају због успостављања равнотеже снага у међународним односима кроз конфронтацију – разлика је велика. Рад се састоји

* Имејл адреса: dusan@diplomacy.bg.ac.rs; ORCID: 0000-0003-3064-2111.

** Истраживање је спроведено у оквиру пројекта „Србија и изазови у међународним односима у 2025. години”, који реализује Институт за међународну политику и привреду током 2025. године.

из четири дела. Уводни део посвећен је објашњавању теоријског и методолошког оквира, презентовању истраживачког питања и хипотезе и дефинисању појма „контролисана конфронтација”. У другом делу описан је процес апсолутног нарушавања поверења између Русије и САД који је за последицу имао ескалацију конфронтације. У трећем делу приказује се промена руске Концепције спољне политике, а у четвртном како су нарастање неповерења и промене доктринарних докумената утицали на неспоразумевање. Последњи део су закључна разматрања.

Кључне речи: Доналд Трамп, Украјина, Русија, спољна политика, мировно решење, контролисана конфронтација, међународни поредак.

УВОД: ИДЕЈА О „КОНТРОЛИСАНОЈ КОНФРОНТАЦИЈИ” У АНАРХИЧНИМ МЕЂУНАРОДНИМ ОДНОСИМА

Начелно, билатерални односи између држава могу се темељити на два начина: кооперацији или конфронтацији. Међутим, у анархичним међународним односима испоставља се да најчешће постоје примери истовремене кооперације и конфронтације (Proković 2018). Са једне стране, потреба је држава да јачају своју позицију кроз стварање савеза и коалиција, потписивање споразума (регулисање односа са другима) и приступање међународним организацијама, што јасно указује на тежњу за кооперацијом. Са друге стране, самим тим што су међународни односи анархични актери се морају ослањати на принцип самопомоћи и бранити своје интересе свим расположивим средствима, што је разлог непрекидних конфронтација (у одређеној мери и на одређене начине, са „пријатељским државама” конфронтације могу настајати због текућих питања, манифестовати се у политичкој равни и лакше превазилазити, док са „непријатељским државама” конфронтације настају због стратешких питања, могу се манифестовати и оружаним сукобом и трајати дуго).

У овом раду испитује се конфронтација између Русије и САД, као и промена у билатералним односима настала избором Доналда Трампа (*Donald Trump*) 2024. године. Посматра се временски оквир од 2014. године и у том контексту две фазе

прогресивног погоршавања билатералних односа (до 2016. и од 2021–2024) и једна фаза одржавања режима „контролисане конфронтације” током првог мандата Доналда Трампа (2017–2021). Истраживачко питање на које се тражи одговор гласи: да ли се у другом мандату Доналда Трампа може успоставити режим „контролисане конфронтације”? У складу са овим питањем предмет истраживања су спољне политике Доналда Трампа (односно контуре спољнополитичког позиционирања САД под Трамповом администрацијом) и Владимира Путина (*Владимир Владимирович Путин*) (након 2022). При томе, за одређивање појма „контролисане конфронтације” користи се објашњење које је дао Џозеф Бајден (*Joseph Biden*) након телефонског разговора са кинеским председником Сијем Ђинпингом (*Xi Jinping*) новембра 2021. рекавши: „Чини ми се да је наша одговорност као лидера Кине и САД да обезбедимо да надметање између наше две земље не прерасте у сукоб, било намерно или ненамерно. Држимо се само једноставног, директног надметања” (Ruwitch 2021). Дакле, у анархичним међународним односима надметања између кључних актера су нормална и уобичајена, али она морају бити некако „контролисана” или „регулисана”, било реципрочним мерама и одредбама међународног права, било договором неких (привремених) принципа функционисања (Waltz 1979). Некакав минимум поверења између две стране мора постојати. На примеру из Украјине можемо видети шта се дешава када ова надметања прерасту у оружани сукоб. Волц наводи да се светски политички систем „појављује из коегзистенције држава, иако ниједна држава није имала намеру да учествује у формирању структуре која ће утицати ограничавајуће на њих саме. Систем се формира и одржава по принципу самопомоћи који се примењује на актере” (92). Применом принципа самопомоћи мења се релативни однос снага. При томе државе покушавају да ублаже факторе који утичу ограничавајуће на њихов положај. Почетак директне комуникације између САД и Русије одиграва се због тога што обе државе покушавају да директним преговорима ублаже ограничавајуће факторе који се појављују након ескалације конфликта у Украјини. Ипак, упркос директним преговорима, испоставља се да је успостављање равнотеже снага далеко комплекснији процес и да је последице претходног погоршавања односа тешко исправити. Претходно погоршавање односа између САД и Русије променило

је карактер међународних односа, па се и директни преговори започети у пролеће 2025. године одвијају у новим околностима.

Хипотеза која се доказује гласи: амбиција два лидера (Владимира Путина и Доналда Трампа) да успоставе режим „стратешке стабилности” резултираће крајње неизвесним исходом чак и у случају да се руско-амерички билатерални односи уведу у режим „контролисане конфронтације”. Истраживање је спроведено ослањањем на теорију структуралног реализма (и сагледавање последица успостављања равнотеже снага између великих сила у анархичном међународном окружењу), а током њега коришћене су методе анализе дискурса (анализа саопштења и порука које претходе политичким одлукама), компаративне анализе, студије случаја и синтезе. Анализа дискурса спроводи се кроз контекстуализацију саопштења, одлука и докумената (стратегија и стратешких концепција) којом се утврђују карактеристике политика САД и Русије од 2022. године. Са тим циљем и цитирају радови америчких и руских истраживача који су испитивали и анализирали билатералне односе између ове две државе од ескалације Украјинске кризе.

Научна оправданост истраживања темељи се на потврђивању теоријских образаца структуралног реализма, претходних деценија често оспораваних и одбациваних, а друштвена оправданост у представљању начина успостављања равнотеже снага (а што свакако производи последице по целокупне међународне односе и спољне и безбедносне политике свих актера, а посебно малих држава које се морају прилагођавати тим последицама).

ПРОГРЕСИВНО ПОГОРШАВАЊЕ РУСКО-АМЕРИЧКИХ ОДНОСА: КАКО ЈЕ УНИШТАВАНО ПОВЕРЕЊЕ?

Комплексност билатералних руско-америчких односа (односно раније совјетско-америчких) предмет је истраживања већ више деценија (у оквиру политичких наука, теорија међународних односа, економије, стратешких студија итд.), практично од завршетка Другог светског рата. Динамика односа између две суперсиле детерминисала је карактер целокупне светске политике током периода биполарности, па је самим тим заинтересованост истраживача за ову тему била прилично велика (Merilini 1990;

Vanaik 1991; Welch Larson 1997; Пољинов 2008; Sogrin 2015; Батјок 2018). Логично, деведесетих година XX века ова тема губи на актуелности, пошто САД постају доминантан актер у међународним односима, а на (пост)совјетском пространству одигравају се дезинтеграциони процеси који оптерећују руску спољну и безбедносну политику (Filitov 2011; Naumov 2006; Vodrova 2017). Због дезинтеграције и свих њених последица, у том периоду САД посматрају Русију тек као регионалну силу, актера значајног за регионалну безбедносну динамику у једном делу света, али не и као значајну за глобалне процесе. Овакав (у том тренутку и потцењивачки) приступ потврдиће председник Барак Обама (*Barack Hussein Obama*) 2014. године изјавом како „Русија није ништа више од регионалне силе чији су поступци у Украјини израз слабости, а не снаге, док је понављао претњу западних савезника из Г7 (Група Седам) и Јапана да ће увести много шире санкције ако Владимир Путин оде даље од анексије Крима и премести трупе у источну Украјину” (Borger 2014).

Ипак, упркос мишљењу Обаме, од друге деценије XXI века, како се обликовала мултиполарна структура светског политичког система, тако се и јављала заинтересованост истраживача за праћење и анализу руско-америчких односа управо због чињенице да је растао утицај Русије у међународним односима (Cox 2000; Stent 2015; Podlesny 2007; Shakleina 2022). Без икакве сумње, обе велике силе представљају половине у глобалној арени, оне су центри моћи од чијих одлука зависе глобални процеси. Логично, транзиција од једнополарног ка мултиполарном поретку донела је све већи број конфронтација између САД и Русије. САД су покушавале да задрже улогу доминантног актера и спрече успостављање равнотеже снага у међународним односима (у том контексту треба посматрати и цитирану изјаву Обаме као одбијање да се Русија прихвати као „равноправна”), док је стратешки циљ Русије био (и остао) дијаметрално супротан. Дешавања из друге деценије XXI века, када се заједничким деловањем, у највећој мери Русије и Кине, успоставља равнотежа снага према САД (заправо, према колективном Западу који су поред САД чиниле још и европске земље и неколицина америчких савезника у другим деловима света, попут Канаде, Аустралије, Новог Зеланда, Јапана, Јужне Кореје) представљају класичан пример потврђивања теорије структуралног реализма (неореализма), па због тога и све већи број

конфронтација између САД и Русије које се појављују не треба да чуди.

До најзначајније конфронтације долази у Украјини, након државног преврата у Кијеву изведеног 2014. године и свргавања легално изабраног председника Украјине Виктора Јануковича (*Viktor Yanukovich*) обојеном револуцијом коју су у организационом, политичком и нарочито – финансијском смислу – помогле САД и европске државе (о овоме већ постоји опсежна литература, а бројне тврдње изношене у време извођења обојене револуције потврдила су каснија дешавања) (Bensaada 2014; Караман 2023, 39–56; Крысенко 2021, 15–29). Како су интереси САД и Русије постајали све више сукобљени тако се ширило „поље конфронтације”, па се оно тиче и интерпретације догађаја из 2013–2014. на кијевском „Евромајдану” (Shevsky 2022). Са претходном констатацијом о свргавању Јануковича и обојеној револуцији не слаже се читав низ истраживача који су прихватили интерпретацију осмишљену и раширену у јавном простору (и академским круговима) Украјине и држава „колективног Запада”. Дешавања на „Евромајдану” тумаче се као „највећа серија проевропских протеста у историји”, „мирни цивилни протести суочени са државним насиљем” (Campbell et al. 2025, 2); или као „украјинска револуција достојанства” (Schveda and Ho Park 2016, 85–91). „Евромајдан” је за саме Украјинце био и остао питање психолошког карактера, па зато и утицао на заокруживање националног идентитета (Chayinska et al. 2019, 45–65). То је био одраз тежње да „Украјинци граде Европу одоздо. Одбијање дуго очекиваног споразума о придруживању са Европском унијом од стране претходног режима у последњем тренутку подстакло је грађане да ствар узму у своје руке, и током наредна три месеца рођена је нова Украјина” (Krapfl and von Burgsdorff 2023, 325). Јарослав Хрицак (*Iaroslav Hrytsak*) назива ове протесте „револуцијом вредности”, а Володимир Вјатрович (*Volodymyr Viatrovich*) „анти-совјетским револтом” (Hundorova 2016, 163). Изнета неслагања, наравно, не мењају чињенице, па самим тим не утичу ни на став аутора овог рада, већ су наведена као објективна реалност која се појављује у данашњим истраживањима Украјинске кризе, европске безбедности и међународних односа.

Покушај одржавања режима „контролисане конфронтације” након 2014. године, а што се чинило организовањем Минских

преговора, неславно је пропао пошто није било апсолутно никакве спремности да се примене Мински споразуми који су подразумевали уставне промене и асиметричну децентрализацију Украјине (са посебним статусом и надлежностима за две источне области – Доњецку и Луганску) (Arbatova 2022). Ангела Меркел (*Angela Merkel*) и Франсоа Оланд (*François Hollande*) касније су признали да су Мински преговори фактички служили за „куповину времена” у циљу јачања војних потенцијала украјинских оружаних снага (док су трајали преговори, Украјина се наоружавала и спрема за „војно решавање” конфликта) (Thumann 2022; Politika 2022). Очигледно, стратегија је била усмерена ка одвраћању руских пажње и исцрпљивања како би се створили услови за унутрашњу дестабилизацију у самој Москви (Domanska 2023; Kowal 2023; Palve 2025). То је укључивало и покушаје проблематизације у непосредном руском окружењу, тежњама ка дестабилизацији Белорусије (после председничких избора 2020. године ЕУ је одбила да призна Александра Лукашенка (*Alexander Lukashenko*) као изабраног председника, па су државе чланице „прогласиле” његовог противкандидата Светлану Тихановску (*Svetlana Tikhanovskaya*) „изабраним председником” и „националним лидером” иако је на изборима званично освојила тек 10,23% гласова) и Казахстана (масовни протести, који су укључивали и упаде у државне институције и сукобе са органима безбедности у јануару 2022. окончани су интервенцијом снага ОДКБ (*Collective Security Treaty Organization – CSTO*) које је предводила Русија), те интензивирањем активности САД, НАТО (*North Atlantic Treaty Organization*) и ЕУ на јужном Кавказу и у Молдавији (што ће се коначно потврдити током 2024. године током организовања парламентарних и/или председничких избора у Грузији и Молдавији).

Такође, неславно је пропао и (последњи) покушај успостављања режима „стратешке стабилности” директним преговорима Владимира Путина и Џозефа Бајдена (директни разговори одржани у Женеви јуна 2021, а вишечасовни видео састанак у децембру исте године) (Minzarari 2021; Stefanović and Kostić-Šulejić 2024, 89). Изричит захтев Русије тицао се непримања Украјине у НАТО, као основе за било какве даље разговоре. Међутим, у свакодневној пракси опет се примећују сасвим другачији трендови. „Генерални секретар НАТО најављује

могућност размештања нуклеарног оружја у источноевропским чланицама, криза на пољско-белоруској граници циљано се усмерава ка ескалацији, украјинске власти врше нове припреме за наставак оружаног сукоба на истоку земље, сам Бајден прети бојкотом, делимичним или потпуним, Зимских олимпијских игара у Пекингу због кршења људских права, а под тим се подразумева стање у Синкјангу, Хонг Конгу и на Тибету, док амерички конгресмени предлажу резолуцију којом би се Владимир Путин унапред прогласио нелегитимним већ у тренутку кандидовања за нови председнички мандат” (Proroković 2021).

Међусобно поверење, ионако на „климавим ногама” и стално преиспитивано још од завршетка хладноратовског сучељавања, потпуно је урушено након инаугурације Џозефа Бајдена у јануару 2021. године. Само годину дана касније то је резултирало тоталном ескалацијом оружаног сукоба у Украјини. Директних разговора са Владимиром Путином јесте било, али чини се како у Бајденовој администрацији расположења за договор о „стратешкој стабилности” који би подразумевао прихватање руских услова – једноставно није било. Америчко (демократско) руководство, од Обаме до Бајдена – доживљава Русију као регионалну силу, а уважавање руских захтева практично би значило легитимизацију новог статуса – Русија би се антиципирала као велика сила. Руско руководство доживљава себе као велику силу, па зато и неспремност САД да их уваже и у директним разговорима потврде договор о стратешкој стабилности у Москви оцењују као потцењивачки. Поверење између две стране, практично, више није постојало, а немогућност постизања договора допринела је ескалацији оружаног конфликта у Украјини.

СПОЉНА ПОЛИТИКА РУСИЈЕ НАКОН 2022. ГОДИНЕ

Русија је морала дефинисати нову спољну политику, прилагођену новим условима које су карактерисали оружани конфликт на тлу Украјине и вођење бескомпромисног хибридног рата против колективног Запада. Јаков Кедми (*Ya'akov Kedmi*) приметио је да наступ Запада практично не оставља много маневарског простора Русији: „Ви сте сада ван закона! Ваша земља је ван закона! Ваша култура! Ваши спортисти! Ваша историја!

Ви нисте у зони дејства њихових закона. А ви размишљате: како да живимо по законима који за нас не важе! Како ћете живети у том безакоњу? По законима који се крше да би вас угушили” (Proroković 2022). Руси и Русија су, што се Запада тиче, још од фебруара 2022. изопштени из међународног поретка, глобалних токова, процеса одлучивања. „Зато се са репертоара скидају Достојевски и Чајковски, избацују спортски клубови и репрезентације из међународних такмичења, терају студенти са факултета. У Оксфорду је опљачкана црква, у минхенској клиници забрањен улазак руским и белоруским пацијентима, лепе се плакати са увредљивим садржајима по изложима. Хистерија траје, лудилу нема краја, уочава се и расизам у појединим антируским делањима. Дуго неговани стереотипи о суровим, арогантним, безосећајним и бахатим Русима данас се могу саопштавати као непобитне и доказане чињенице” (Proroković 2022).

Русија је, и пре 2014. године показивала тежњу да легитимизује позицију у међународним односима тако што би јој од стране САД био препознат и признат статус велике силе (Nedić and Mandić 2021, 139–157). Од 2014. године интензивира напоре у том смеру и „у том контексту, конфронтације служе као инструменти притиска на другу страну, доказивања сопствене моћи и саопштавања да је Русија способна како да штити сопствене интересе (а који се директно тичу националне безбедности), тако и да утиче на глобалну безбедност и укупне међународне односе. У документима истоветног назива Концепција спољне политике Русије (*Foreign Policy Concept of Russia*) из 2013. и 2015. године недвосмислено се подвлачи да је главни циљ да ова земља буде један од полова у настајућем мултиполарном систему” (Proroković 2023, 50–51). У Концепцији из 2015. године наводи се: „Државна политика у области националне безбедности и друштвено-економског развоја Руске Федерације доприноси реализацији стратешких националних приоритета и ефикасној заштити националних интереса. Тренутно је створена стабилна основа за даље ширење економских, политичких, војних и духовних потенцијала Руске Федерације, као и за повећавање њене улоге у формирању мултиполарног света” (*Концепция внешней политики Российской Федерации* 2015, тачка 7). Две године раније декларисано је да ће Русија „радити на томе да антиципира догађаје и да их предводи”, и у том смислу се у тачки 4а наводи да

је циљ заузимање „челне и ауторитативне позиције у међународној заједници, како то најбоље одговара интересима Руске Федерације као једном од утицајних и конкурентних центара савременог света” (*Концепција внешнеј политики Российской Федерации* 2013, 2).

Међутим, услед хибридног рата, који укључује покушаје међународне (политичке) изолације Русије, економске санкције, пропагандну кампању и (зло)употребу свих механизма које су Западу нудиле одређене међународне организације (Генерална скупштина Уједињених нација (*General Assembly United Nations*), Савет Европе (*Council of Europe*), Међународни кривични суд (*International Criminal Court*), Г7 итд.), Русија је била принуђена да мења своју Концепцију спољне политике 2023. године. Претходне верзије овог документа биле су нефункционалне. „По први пут, акценат је на борби против неоколонијалних пракси, које ће спречити хегемонију западних држава и ојачати позицију Русије у незападним земљама. Упечатљив пример логике неоколонијализма је нова врста хибридног рата у Украјини и из тога произашле политичке и економске последице. Одбацујући реалност мултиполарног света, земље колективног Запада дају предност широком спектру војно-политичких инструмената заобилазећи универзалне структуре, укључујући Савет безбедности УН. Као што Александр Крамаренко (*Aleksandr Kramarenko*) исправно примећује, равноправна међународна сарадња спречава Запад да цео свет држи у колонијалној зависности” (Lebedeva and Bobrov 2023; Крамаренко 2023). Суочена са „изоштатавањем из западног поретка”, у спољнополитичкој концепцији наводи се и „да је важно напоменути да је једна од приоритетних области хуманитарне политике супротстављање русофобији, чији су покретачи и диригенти непријатељске стране државе” (Lebedeva and Bobrov 2023). Такође, уводи се концепт стратешког планирања, заснован на националним интересима из којих произилазе сви циљеви (раније су у оваквим документима највишим приоритетима проглашавани стратешки циљеви, па су према томе прилагођавани процеси који треба да доведу до испуњавања циља и коришћени поједини „инструменти”). Ипак, промена која је највидљивија тиче се геополитичког вектора руске спољне политике. И у ранијим Концепцијама (доношеним консекутивно 2013, 2016, 2020) подвлачи се неопходност унапређења рада формата РИК –

Републичка изборна комисија. Русија, Индија и Кина и БРИКС (*BRICS*) (уз Индију и Кину, укључени су били још и Бразил и Јужноафричка Република, а од 2023. године број чланица је додатно проширен), а у овој новој се експлицитно наводе још неки приоритети „глобалног карактера”. Русија се окреће широј и интензивнијој сарадњи са земљама „Азијско-пацифичког региона, исламског света, Африке, Латинске Америке и Кариба”, „евроазијског континента”, а за националне интересе проглашавају се циљеви повезани са Арктиком, Светским океаном и свемиром. Иван Тимофејев овакав приступ назива „путем ка светској већини” (Timofeev 2023). Односи са САД и Западном Европом више нису приоритетни, чак напротив – то су сада непријатељске русофобне земље и односи са њима директно зависе од стратегије њиховог деловања (*Концепција внешнеј политики Росийской Федерации* 2023). Односно, засниваће се на чистом реципроцитету ма шта то значило у пракси. Изопштена из „западног поретка” Русија је од 2022. другачије тумачила и успостављала своје односе са САД. Уколико су САД водиле хибридни рат против Русије, одговор је морао бити и вођење руског хибридног рата против САД.

У овом контексту треба посматрати и промену нуклеарне доктрине Русије. Био је то одговор на све отвореније и обимније снабдевање Украјине оружјем и муницијом од стране чланица НАТО. Ревизијом нуклеарне доктрине новембра 2024. више у реторичком него у суштинском смислу „спуштен је праг” за употребу ове врсте оружја, јер се оно могло користити и у случају конвенционалног напада непријатеља који представља „критичну претњу” Русији и раније (Kalabuћov 2024). Уз то, дефинисано је и да ће се „заједничким нападом” на Русију сматрати конвенционални напад било које државе коју подржава нека нуклеарна сила. То је мера стратешког одвраћања усмерена према западним нуклеарним силама (САД, Велика Британија и Француска) и упозорење да се убудуће неће толерисати посреднички ратови против Русије (попут овог у Украјини) (Blagojević 2025, 42). У другој половини 2024. године зато се, паралелно са имплементацијом нове Концепције спољне политике и припремама за ажурирање „Основа државне политике Руске Федерације у области нуклеарног одвраћања”, у јавном простору појављује све већи број анализа и чланака којима се најављује могућност употребе нуклеарног оружја и/или избијања

нуклеарног рата (Karaganov 2024; Korotčenko 2024; Medvedev 2024). Највероватније, руководство Русије на почетку своје војне операције у Украјини фебруара 2022. није размишљало да ће доћи до оваквог развоја ситуације само две и по године касније. Преговори са украјинском страном (вођени најпре на територији Белорусије, па затим у Истанбулу), повлачење војних снага из појединих делова Украјине након тих преговора (делови области око Чернигова, Сумија, Харкова и Кијева), покушаји да се оставе отвореним канали комуникације са западним земљама, чак и почетно несхватање да, што се колективног Запада тиче – Русија остаје изопштена (а због чега је и руску елиту и политичку јавност оштром изјавом упозоравао Јаков Кедми), указују да је тада било доста конфузије, неразумевања, неодлучности и несналажења у новонасталој ситуацији, уз уверавање да нова врста конфронтације (оружани сукоб у Украјини) не значи и прекид сваке врсте кооперације. Пошто никакве кооперације није било (а конфронтација се пренела и на замрзавање руских девизних средстава у иностранству, спречавање финансијских трансакција са Русијом, брутално отимање руске имовине – државне и приватне у иностранству, те уништавање руске стратешке инфраструктуре попут Северног тока) протоком времена руска политика (спољна и безбедносна) се консолидује, уоквирава на новим концепцијама и доктринама, и у односу према колективном Западу заснива на реципроцитету (чак би се могло констатовати, посматрајући промене у нуклеарној доктрини, да се ради о асиметричним мерама, које делује итекако претеће за непријатељске државе). То несумњиво повећава конфликтни потенцијал и шест деценија након Кубанске кризе у политичким расправама опет актуализује тему нуклеарног рата. У условима када између Русије и САД није постојало никакво поверење, анархија се манифестује на овакав начин. Испоставило се да је у одређеној мери, такво манифестовање анархије имало утицаја и на промену америчког приступа, односно да је утицало на креирање погледа Доналда Трампа према Украјинској кризи. На Трампов поглед према Украјини утицало је неколико разлога, али је један од њих свакако и могућност избијања нуклеарног рата. Он није желео да због Украјине ратује са Русијом, заправо није био спреман да због Украјинског питања нарушава своје односе са Москвом (Stent 2024).

ТРАМПОВА СПОЉНА ПОЛИТИКА И ОДНОС ПРЕМА РУСИЈИ

За разлику од својих претходника, Трамп је још у првом мандату показао како нема намеру да води политику континуитета. Његова спољна политика била је непредвидива, често и препуна неубичајених или несхватљивих одлука, заснована на принципима одвраћања, обуздавања и принуде (Preston 2021). У међународним односима Трамп даје предност билатералним споразумима, а међународне организације и конвенције за које процењује да нису у интересу САД или оштро критикује (чиме их делегитимизује, попут Светске трговинске организације (*World Trade Organization*)), или заобилази (односи се ниподаштавајуће према њима, дајући до знања да су САД на првом месту, што се може уочити у његовом односу према ЕУ) или из њих иступа (Париски споразум (*Paris Agreement*) и Транспацифички споразум (*Trans-Pacific Partnership*)) (Jervis 2023). Подржавајући Израел, Трамп повлачи САД из нуклеарног споразума са Ираном, уводи нове санкције овој држави, покушавајући тако да направи другачију равнотежу снагу на Блиском истоку. Изненађујуће, он се два пута среће са севернокорејским председником Ким Џонг Уном (*Kim Jong Un*) (у фебруару и јуну 2019. године) желећи да иницира тему денуклеаризације Корејског полуострва, а од савезника у НАТО захтева да повећају своја издвајања за војне намене. Могуће је да се Трампова непредвидивост појављује и као последица честих оставки или смена на кључним позицијама у његовој администрацији. Током првог мандата у Трамповој администрацији промењени су два државна секретара, два амбасадора у УН, два директора ЦИА (*Central Intelligence Agency – CIA*), три секретара одбране, четири помоћника за националну безбедност итд. Приметно је да, на половини првог мандата Трамп започиње трговински рат са Кином, који ће се наставити и после доласка Џозефа Бајдена на функцију председника. Перцепција Кине као најзначајнијег изазивача и највеће претње САД у међународној арени карактеристика је Трампове политике. Није искључено да се Трамп обраћа Русији на другачији начин од својих претходника управо због овога. Из визуре Трампа пожељно је олабавити (или у крајњем случају – растурити) руско-кинеско

партнерство и тако оставити Пекинг без важног савезника у креирању равнотеже снага (Proković 2024, 84–94).

Приметно је да други мандат Трампа 2025. године почиње читавим низом неочекиваних одлука (увођење или повећавање царина на робе из Канаде и Мексика, отварање политичког фронта према ЕУ што се манифестује говором потпредседника Венса (*James David Vance*) на Минхенској безбедносној конференцији) и невероватних изјава (преотимање Гренланда од Данске, захтев за управљањем Панамским каналом, захтев Украјини да уступи своје критичне сировине). Такође, други мандат почиње и Трамповим телефонским позивом руском председнику Владимиру Путину и брзим организовањем билатералног сусрета у Ријад у између делегација које су предводили шефови дипломатија, а затим и директним сусретом два шефа државе на Аљасци. Сада САД желе хитно окончање оружаног сукоба, постизање мировног споразума и побољшавање односа са Русијом, па се због тога врло недипломатски (чему је иначе склон) Трамп и људи из његовог окружења обраћају Володимиру Зеленском (*Volodymyr Zelensky*), потенцирајући питање корупције повезане са америчким донацијама Украјини у периоду од 2022–2025. „У великом дипломатском заокрету”, након првог сусрета поред договора о формирању тима на виском нивоу за мировне преговоре о Украјини, усаглашено је и да се поново обнове дипломатске мисије, као и да се интензивирају разговори о економској сарадњи (Lee and Litvinova 2025). Ако су у западном делу света претходне Трампове одлуке и најаве деловале неочекивано и невероватно, за Американце и америчке савезнике (нарочито у Европи) је Трампов однос према Украјини изгледао апсолутно шокантно. Фаред Закарија (*Fareed Zakaria*), наводи како то представља „запањујући заокрет” који је „у одређеном смислу највећи заокрет у америчкој спољној политици у последњих осам деценија” (Zakaria 2025). Роџер Кепел (*Roger Köppel*) објашњава зашто се ово догађа: „Ратни добош против Русије, тај суманути план који пркоси сваком историјском искуству – да се Русија војно порази у њеном сопственом дворишту – неизбежно се показује као испразан, историјски слеп и опасан по друштво. Захваљујући очигледној небитности бриселских еврократа, постаје јасно да је овај сукоб између Украјине и Русије одувек био, као што смо овде писали, посреднички рат између америчке неоконзервативне

ратне лоби групе и поново уздигнуте Русије” (Köppel 2025). Поред напред изнетих претпоставки о узроцима Трамповог односа према Русији, треба још додати да разлози за промену курса могу бити и високи трошкови овог посредничког рата (при томе, крајње је неизвесан исход упркос високим трошковима) који је у једном тренутку могао прерасти у нуклерани рат, али и чињеница да је тај рат био „геополитичка инвестиција” америчких неоконзервативаца (дела републиканаца окупљених око породице Буш) и неолиберала (окупљених око Демократске партије), људи против којих је Трамп покренуо опсежну кампању на унутрашњем плану. Уочљиво је да, за разлику од преузимања дужности 2017. године, Трамп свој други мандат започиње далеко спремнији. Још и пре инаугурације најавио је именовање носилаца кључних функција, углавном људи који деле његове ставове о спољној и безбедносној политици, а регрутовани су из првог или другог ешалона Републиканске партије. Четири године проведене у опозицији Трамп је искористио за селекцију кадрова и окупљање управљачког тима. Због тога и поред неочекиваних одлука и невероватних изјава (за разлику од првог мандата) практично није било никаквих „искакања” појединаца из Трамповог окружења. Не само да му нико није противуречио, него су га у томе новопостављени званичници здушно подржавали. Амерички секретар за одбрану Пит Хегсет (*Pete Hegseth*), на састанку Контакт групе за одбрану Украјине (*Ukraine Defense Contact Group*, такође позната и као Рамштајн (*Ramstein group*)) средином фебруара 2025, саопштава осталим учесницима (савезницима из НАТО и другим партнерима) да чланство у НАТО више „није опција за Украјину”, те да се политичари у Кијеву морају спремити за преговарачки процес и одустати од идеје о повратку целокупне територије. Према њему, чланице Рамштајнске групе „морају се суочити са реалношћу” и одустати од „илузорног циља”. Он је још додао да ће већину финансијских обавеза и војних одговорности за стање у Украјини преузети европске земље, укључујући и потенцијално распоређивање мировних снага на терену, али да то неће подразумевати заштиту тих снага према одредби члана 5. Повеље НАТО. То практично значи да у случају било какве нове ескалације конфликта између руских и европских снага у Украјини САД неће имати обавезу да интервенишу. Хегсет је дошао „да директно и недвосмислено саопшти како сурова стратешка

реалност спречава Сједињене Државе да буду првенствено усредсређене на безбедност Европе. Сједињене Државе суочене су са озбиљним претњама по нашу домовину. Стога морамо, и већ јесмо, првенствено бити фокусирани на безбедност сопствених граница” (Cook and Cropp 2025).

За Трампову спољну политику, према овим образложењима, Украјина није приоритет, већ „рупа без дна” која је „појела” више стотина милијарди долара (директно или индиректно) за само три године, а да је при томе ова криза изродила нову претњу у смислу избијања нуклеарног рата. Имајући у виду остале изјаве и одлуке из првог мандата, Кина је кључна претња по интересе САД на спољнополитичком плану и Трамп би да слаби процес одржавања равнотеже снага у међународним односима интензивирањем кооперације са Русијом. Начин на који је то извео указује да Трамп доживљава Русију као велику силу, односно стиче се утисак у целокупној међународној заједници (ма како да дефинишемо овај појам) да је Русија равноправна са САД и да ће због тога бити уважени њени захтеви (преговарачки принципи које је саопштио Пит Хегсет су да нема чланства за Украјину у НАТО и да ће бити промене граница Украјине у корист Русије).

ТАЧКЕ (НЕ)СПОРАЗУМА: БУДУЋНОСТ РУСКО-АМЕРИЧКИХ ОДНОСА

Наравно, успостављање директне комуникације након три године непостојања било какве кооперације оцењено је позитивно међу руским истраживачима и коментаторима међународних односа. Русији је неопходно мировно решење за Украјину, пошто је оружани конфликт донео повећавање издатака за војне намене, велике људске губитке, али и промену околности како на унутрашњем (терористички акти, угрожавање безбедности, напади на инфраструктурне објекте) тако и на спољном плану (континуална конфронтација са колективним Западом, вођење исцрпљујућег хибридног рата који има и своју „конвенционалну димензију”). Ипак, стиче се утисак и да Русији није неопходно да „жури” са склапањем мировног решења. Поверење се релативно лако губи, али се зато тешко успоставља. Иако се политика Доналда Трампа, посматрано и са идеолошког и са геополитичког становишта – суштински разликује од позиција

Бајденове администрације, руско неповерење према предлозима који долазе из САД остаје високо, упркос „отвореним каналима” за комуникацију и директним разговорима званичника (посете изасланика америчког председника Стива Виткофа (*Steven Charles Witkoff*) Москви и специјалног представника председника Русије Кирила Димитријева (*Kirill Alexandrovich Dmitriev*) Мајамију током друге половине 2025. године).

Сергеј Караганов (*Sergey Alexandrovich Karaganov*) сумња да „сва прича о компромису и примирју своди се на замрзавање сукоба дуж линије сукобљавања. То ће им дати времена да поново наоружају остатке украјинске војске и, појачавајући је трупама из других земаља, започну нову рунду непријатељстава. Дакле, мораћемо поново да се боримо, али овог пута са мање повољних политичких позиција. Ако дође до најгорег, можемо и треба да представимо такав компромис као победу. Међутим, ово ће бити квази победа, и, искрено говорећи, победа Запада. Тако ће то бити виђено широм света, а и од стране многих у нашој земљи” (Karaganov 2025). Због тога, он заговара нови приступ који мора бити заснован на елиминисању узрока евентуалног обнављања оружаног сукоба у перспективи: „Ако и када се Американци повуку, Украјина ће прилично брзо бити поражена. Њени источни и јужни региони припашће Русији. Централни и западни делови данашње Украјине требало би да постану неутрална, демилитаризована држава са зоном забрањеног лета изнад ње, где свако ко не жели да живи у Русији и поштује наше законе може да дође. Биће закључено примирје. Након примирја, мораћемо да удружимо снаге са нашим пријатељима из светске већине како бисмо се позабавили проблемима са којима се човечанство суочава, чак и са Американцима, ако се коначно уразуме. Истовремено, биће апсолутно неопходно да се Европа неко време држи подаље од решавања светских проблема, јер она поново постаје главна претња себи и свету. Мир у Европи може се успоставити само када јој се поново сломи кичма, као што смо то учинили у прошлости победивши Наполеона (*Napoleon Bonaparte*) и Хитлера (*Adolf Hitler*), и када се промени садашња генерација њених елита” (Karaganov 2025).

Слично размишља и Ростислав Ишћенко (*Rostislav Ishchenko*): „Сједињене Државе желе да ово буде победа над Кијевом, а Русији је неопходно да фиксира победу над

Колективним Западом, који је изазвао украјинску кризу и захваљујући чијој подршци се Украјина тако дуго држала. САД су спремне да уступе било коју територију Украјине, па чак и целу, али за њих је важно да им не буде признат статус учесника у сукобу, већ статус посредника. Ми можемо бити флексибилни по питању граница, влада, укључивања, искључења и поделе територија (осим онога што је уставна територија Русије), али не можемо дозволити Западу да побегне од фиксирања свог, а не само украјинског, пораза у тренутној војној кризи. Дакле, руски став је да ми можемо да преговарамо са Кијевом, а можемо и једноставно да га дотучемо – како карта падне. Запад, тачније САД су они које ми обавезно чекамо за преговарачким столом као другу страну у сукобу, чији пораз намеравамо да утврдимо. Остали могу бити присутни, ако је Вашингтону пријатније да буде у друштву, али у принципу њихово присуство на преговорима (а неких и на политичкој мапи) није неопходно” (Ishchenko 2025).

Ендрју Корибко (*Andrew Korybko*) подсећа да су „два главна циља Русије у специјалној операцији демилитаризација и денацификација Украјине”, а отворено је како се то може реализовати чак и у договору са Трампом: „Нереално је замислити да ће Трамп пристати да дозволи Русији распоређивање оружаних снага широм Украјине како би то спровела, што значи да ће се то моћи постићи само дипломатским средствима, уз сагласност Кијева” (Korybko 2025). У пракси то значи да нити ће бити брзих решења, нити ће бити брзе имплементације када се решења установе. О денацификацији и демилитаризацији пише и Дмитриј Суслов (*Dmitry Suslov*), који још упозорава да „динамика и висок темпо који је Трамп узео у преговорима о Украјини повезују се са жељом не да се побољшају односи са Русијом, већ да се што пре постигне примирје на бојном пољу. Не свеобухватно решење са отклањањем основних узрока, него управо прекид ватре. Овај интерес је повезан, пре свега, са жељом Сједињених Држава да спрече потпуни пораз Украјине и њену трансформацију у Трампов лични Авганистан. Друго, са стремљењем САД да ослободе снаге и ресурсе из европских послова и пребаце их у борбу против Кине, трансферишући даље животно издржавање Украјине на Европљане” (Suslov 2025). Он наглашава да „интерес САД – чак и под Трампом – управо је супротан: Украјина треба да остане војно јака држава у западној орбити, чак и ако би њена

даља милитаризација била извршена о европском трошку. Биће изузетно тешко и једва могуће договорити се по овом питању” (Suslov 2025). Суслов предлаже да „сходно томе, потребно је инсистирати не само на формалном неуласку у алијансу, већ и на озбиљном ограничавању практичне сарадње Украјине и НАТО, земаља ЕУ, Велике Британије и САД у војној сфери – са циљем да се послератна Украјина претвори у истински неутрални тампон. Без доставе западног наоружања, без заједничких војних вежби, без обуке Оружаних снага Украјине од стране западних инструктора, без достављања обавештајних информација и, наравно, без распоређивања било каквих западних трупа на територији Украјине” (Suslov 2025). Већ цитирани Ишћенко чак сматра да ни решавање Украјинске кризе неће помоћи стабилизацији међународних односа: „украјинска криза је само део глобалне кризе, важан, али не и најважнији. Глобална криза неће ускоро престати. Превише сила је у њу укључено. Ако је Украјина, која је имала веома ограничене ресурсе, уз ограничену војно-техничку и финансијску помоћ Запада, више од три године водила рат пуних размера против Русије, онда је лако разумети да ће ресурси Русије, Кине, Сједињених Држава и њихових савезника бити довољни не за године, већ за деценију или две конфронтације (ако она не пређе у светски рат, већ задржи природу локалних војних сукоба и свеобухватног економског рата)” (Ishchenko 2025). Када је о глобалним процесима и геополитичким интересима реч, Александар Дугин (*Alexander Dugin*) констатује како „Трампа намерава да Кини одсече све могућности да настави досадашњим курсом. Трамп види Кину као главног конкурента америчкој хегемонији и већ је започео нову рунду економског и трговинског рата, који је већ био карактеристичан за Бајденову администрацију, али не са оваквим интензитетом. Русија очигледно не представља велику претњу Трампу, али Кина то јесте. Стога ће се тежиште америчке спољне политике вероватно померити са Русије на Кину”. Он још уочава да Трампа „нервира БРИКС и чак му прети санкцијама због напуштања долара у светској трговини, упозоравајући на одмазду за покушај увођења неке друге глобалне резервне валуте. Али, у исто време, он сам активно уводи економију криптовалута, што је, у суштини, одвајање глобалних финансија од монопола на емисију. Зато треба обраћати пажњу не на његове појединачне изјаве и гестове, па чак ни на Трампове

конкретне политичке кораке, већ на идеолошки и геополитички модел који он следи” (Dugin 2025).

Поред тога што се у руској политичкој јавности сумњичаво гледа на започети процес, најаву постизања руско-америчког договора на начин како је то предложио Трамп наишла је и на жестока оспоравања и/или критике и у САД и у западноевропским државама. Најблаже делују упозорења како су брза решења недостижна и због тога позиви америчком председнику да преиспита своју позицију (Ryan 2024). Далеко оштрија су упозорења да се његов приступ према Украјинској кризи и односима са Русијом може претворити у потпуну пропаст (Ash 2024; Baev 2025; Caryl 2025; Kramer 2025). Роберт Кејган (*Robert Kagan*) констатује: „Ако Украјина падне, тешко ће је представити као било шта друго осим као дебакл за Сједињене Државе и за њиховог председника” (Kagan 2025). Исто као што постоји руско неповерење према америчким предлозима, тако и постоји страховање у САД и Западној Европи да би се брзо склапање договора са Русијом претворило у катастрофу по НАТО и ЕУ. Непосредно након инаугурације, када је рејтинг америчког председника (по правилу) врло висок, Трампова администрација може занемаривати упозорења и критике и позивати се на легитимитет који је председник добио на изборима. Међутим, како време буде пролазило, а уколико не буде одрживог решења, тај легитимитет може се крунити, што значи и да ће утицај упозорења и критика постајати све шири. Једноставно, у периоду од 2022–2025. године околности су неповратно промењене, конфронтација је била отворена и потпуна, одигравала се у форми хибридног рата (који је имао и своју конвенционалну димензију у вођењу посредничког рата НАТО против Русије на тлу Украјине). Упркос иницијативи за мировно решење и директним преговорима неповерење је остало и опстало.

ЗАКЉУЧАК: ПУТ КА УСПОСТАВЉАЊУ „КОНТРОЛИСАНЕ КОНФРОНТАЦИЈЕ”

Трампов „запањујући заокрет” у Украјини (како га је квалификовао Фаред Закарија), посматрано са теоријског становишта, може представљати почетак „контролисања конфронтације” између Русије и САД. Такође, начелно посматрано,

успостављање „контролисане конфронтације” јесте основа за креирање режима стратешке стабилности између две велике силе. Амерички председник преузео је иницијативу, успоставио је директну комуникацију са Владимиром Путином, састао се са њим и након тога су организовани сусрети делегација на високом нивоу, изнео је предлог (преко секретара за одбрану) о начелима решавања Украјинске кризе који у одређеној мери уважавају ставове Русије (та начела су апсолутно неприхватљива за велики број чланица НАТО и ЕУ, мада је упитно колико ће руководства свих тих држава бити спремна да се јавно конфронтирају са Трамповом администрацијом) и суштински прихватио Русију као равноправног саговорника. Оваквим приступом Трамп је легитимизовао статус Русије као велике силе у међународним односима, чиме је елиминисао први разлог неспоразумевања Путина са Бајденом. Ипак, крајње је неизвесно колико ће елиминисање тог разлога, уз пратеће Трампове иницијативе бити довољно за остваривање режима стратешке стабилности у руско-америчким односима. Оно што је било најважнији предуслов за наставак кооперације 2021. године није предуслов и 2025. Уосталом, Русију након усвајања нове Концепције спољне политике више и није интересовало да јој САД признају или легитимизују било какав статус у међународним односима. Успостављање равнотеже снага одиграло се ескалацијом конфликта у Украјини и то је оставило драматичне последице, како по међународне односе тако и по постављање кључних актера светске политике. Русија је дефинисала нове циљеве, има нове савезнике, означила је нове непријатеље, за њу Украјина јесте најакутнија криза, али није и једина тема због које постоји конфронтација са „колективним Западом”. Урушено је поверење између Русије и западних актера (САД, НАТО, ЕУ, Г7) и ту се у кратком року може мало шта учинити. Истовремено, Трампове иницијативе нису добро дочекане нити подржане на „колективном Западу”, поготово међу европским државама. Да ли ће и колико САД бити способне да саме учествују у креирању стратешких договора око најважнијих питања међународних односа, без учешћа савезника и подршке међународних организација које је „колективни Запад” стварао претходних осам деценија, за сада је врло упитно. То зависи од великог броја фактора, од којих су неки и непредвидиви. У анархичним међународним односима свако

гледа свој интерес, ослања се на принцип самопомоћи, па су стога могуће (у одређеној мери и на одређене начине) конфронтације и између „пријатељских држава”. Овим налазима потврђују се постулати структуралног реализма изнети у уводном делу рада. Наиме, и поред жеље да директним преговорима ублаже факторе који утичу на ограничавање њиховог положаја, досадашњим применом принципа самопомоћи обе стране и ескалацијом кризе у Украјини која је прерасла у оружани сукоб, промењене су околности у међународном окружењу и самим тим карактер међународних односа. Успостављање равнотеже снага одиграва се у другачијем окружењу.

Зато и будућност руско-америчких односа изгледа врло неизвесно и поред тога што би амерички председник желео да те односе поправи. Организовати кооперацију (макар и уз „контролисану конфронтацију” или надметање како је то описао Бајден) након три године ескалације оружаног сукоба показује се врло захтевним и тешко достижним послом. Разлог за то може се тражити у анализи Ростислава Ишћенка и новим руским захтевима које кандидује. Када се нови поредак успоставља кроз конфронтацију, онда се очекује да буде успостављен или миром две сукобљене стране које после извесног времена, неспособне да остваре победу – признају једна другој нови статус, или поразом једне од страна у тој конфронтацији. Или се договором успоставља нови режим или победник пресудно утиче на дефинисање нових правила игре и тако се, заправо, детерминише стратешка стабилност. У конкретној ситуацији ипак нема договора о миру пошто на њега не пристају све западне земље (европске државе говоре само о примирју или се противе Трамповим иницијативама) чиме се предлог у одређеној мери делегитимизује, то јест конфронтација се може настављати након периода затишја или истеком примирја, а уколико се конфронтација наставља онда могу бити и створене неке нове околности у којима би се преговарало за само неколико месеци (ситуације када нове околности на фронту пресудно утичу на постизање договора или када у међународним односима или глобалној економији наступају неке нове фазе које мењају распоред снага). Пут ка успостављању „контролисане конфронтације” заправо је дугачак (то је процес који траје), кривудава (скопчан са многим неизвесностима) и небезбедан (лоше околности настале су непоштовањем правила и процедура), тако

да нема никакве гаранције да ће се његовим започињањем стићи до режима стратешке стабилности. Трампова иницијатива, гледано из угла смањивања напетости у билатералним односима са Русијом и спречавања могућег избијања нуклеарног сукоба јесте веома значајна (уосталом, Доналд Трамп остао је запамћен као амерички председник који у свом првом мандату није започео ниједан нови рат), но није сигурно да она може довести до успостављања трајног мира у Украјини. За тако нешто неопходно је или да за своју идеју добије несумњиву подршку европских савезника САД или да једна од страна у сукобу оствари пресудно напредовање на фронту чиме би се конфронтација заправо завршила војним поразом друге стране.

РЕФЕРЕНЦЕ

- Батюк, Владимир Игоревич. 2018. *Холодная война между США и СССР (1945–1991). Очерки истории*. Москва: Издательство Весь Мир.
- Караман, Александр Акимович. 2023. “Распад Украины как следствие государственного переворота.” *Вестник РПА* 3: 39–56. DOI: 10.33874/207299362023033856.
- Крамаренко, Александр. 2023. “СВО на Украине: почему новая Отечественная? Непричесанные мысли.” *Международная жизнь*. Last Accessed December 25, 2025. <https://interaffairs.ru/jauthor/material/2806>.
- Концепция внешней политики Российской Федерации*. 2013. [The Concept of the Foreign Policy of the Russian Federation]. Moscow: President of the Russian Federation.
- Концепция внешней политики Российской Федерации*. 2015. [The Concept of the Foreign Policy of the Russian Federation]. Moscow: President of the Russian Federation.
- Концепция внешней политики Российской Федерации*. 2023. [The Concept of the Foreign Policy of the Russian Federation]. Moscow: President of the Russian Federation.
- Крысенко, Д. С. 2021. “Роль США в организации движения «Евромайдан» на Украине (ноябрь 2013 – февраль 2014 гг.)” *Архонт* 22 (1): 15–29.

- Полынов, Матвей Фёдорович. 2008. “Холодная война как способ борьбы США против СССР.” *Общество. Среда. Развитие* 3 (8): 36–54.
- Arbatova, Nadezhda. 2022. “Were the Minsk agreements doomed to failure? An alternative history.” *Pathways to Peace and Security* 1 (62): 107–120. DOI: 10.20542/2307-1494-2022-1-107-120.
- Ash, Timothy Garton. 2024. “Trump’s return is terrible news for Ukraine. Europe should step into the breach – but will it?” *European Council on Foreign Relations*. November 8, 2024. <https://ecfr.eu/article/trumps-return-is-terrible-news-for-ukraine-europe-should-step-into-the-breach-but-will-it/>.
- Baev, Pavel. 2025. “Trump’s Logic of Deal-Making Versus Putin’s Logic of War-Making.” *Oslo: Peace Research Institute Oslo*. February 12, 2025. <https://www.prio.org/blogs/1170>.
- Bensaada, Ahmed. 2014. “Ukraine: autopsie d’un coup d’État.” *Mondialisation*. February 27, 2022. https://www.mondialisation.ca/ukraine-autopsie-dun-coup-detat/5372363?doing_wp_cron=1741076593.8342900276184082031250.
- Blagojević, Veljko. 2025. „Srbija i prošireno odvracanje: iskustva i putokazi.” *Politika nacionalne bezbednosti* 28 (1): 41–57. DOI: 10.5937/pnb28-56266.
- Bodrova, Elena Vladimirovna. 2017. “Osnovnye konceptual’nye podhody k probleme raspada SSSR” [The main conceptual approaches to the problem of the collapse of the USSR]. In *Nauka: ot idei k rezul’tatu: Mezhdunarodnoe nauchnoe periodicheskoe izdanie po itogam Mezhdunarodnoj nauchno – prakticheskoy konferencii* 3 – 2: 154–157. Surgut: Surgut State University.
- Borger, Julian. 2014. “Barack Obama: Russia is a regional power showing weakness over Ukraine.” *The Guardian*. March 25, 2014. <https://www.theguardian.com/world/2014/mar/25/barack-obama-russia-regional-power-ukraine-weakness>.
- Campbell, Aidan Vern, Elizabeth W. Chan, Kenith Chan, Daniel J. Chiacchia, Ashley Dhillon, Morgan McLean, Evi Myftaraj, Haeyoung Gideon Park, Vadym Vasiutynskyi, and Felix Cheung [Campbell et al.]. 2025. “The Impact of the Euromaidan on Ukrainian Subjective Well-being.” *OSF*. September 30, 2025. https://osf.io/preprints/psyarxiv/d2bqh_v1.

- Caryl, Christian. 2025. "A Grand Bargain With Russia Would Be a Disaster." *Foreign Policy*. February 20, 2025. <https://foreignpolicy.com/2025/02/20/trump-china-russia-grand-bargain-nixon/>.
- Chayinska, Maria, Anca Minescu, and Craig McGarty. 2019. "'We fight for a better future for our country': Understanding the Ukrainian Euromaidan movement as the emergence of a social competition strategy." *British Journal of Social Psychology* 58 (1): 45–65. DOI: 10.1111/bjso.12283.
- Cook, Lorne, and Tara Cropp. 2025. "US defense chief suggests Ukraine should abandon hope of winning all territory back from Russia." *Associated Press*. February 12, 2025. <https://apnews.com/article/nato-ukraine-us-hegseth-trump-russia-a3ca747b102cae6737436596444a32d0>.
- Cox, Michael. 2000. "From the cold war to strategic partnership? US-Russian relations since the end of the USSR." In *Russia after the Cold War*, eds. Mike Bowker and Cameron Ross, 258–279. London: Routledge.
- Domanska, Maria. 2023. "Putin's Wunderwaffe: The Bugbear of Russia's Collapse." *Zentrum Liberale Moderne*. September 20, 2023. <https://libmod.de/en/expert-network-russia-disintegration-domanska/>.
- Dugin, Aleksandr. 2025. "U Trampa est' plan." *RIA Novosti*. February 6, 2025. <https://ria.ru/20250206/tramp-1997580820.html>.
- Filitov, Aleksei. 2011. "The End of the Cold War and the Dissolution of the USSR." *Journal of Modern European History* 9 (3): 298–307. DOI: 10.17104/16118944_2011_3_298.
- Hundorova, Tamara. 2016. "Ukrainian Euromaidan as Social and Cultural Performance." In *Revolution and War in Contemporary Ukraine. The Chalange of Change*, ed. Olga Bertelsen, 161–179. Stuttgart: Ibidem-Verlag.
- Ishchenko, Rostislav. 2025. "Мир, к которому мы стремимся." *Ukraine.ru*. January 31, 2025. <https://ukraina.ru/20250131/1060717493.html>.
- Jervis, Robert. 2023. "The Trump Experiment." In *Chaos Reconsidered. The Liberal Order and the Future of International Politics*, eds. Robert Jervis, Stacie Goddard, Diane N. Labrosse and Joshua Rovner, 13–27. New York: Columbia University Press.
- Kagan, Robert. 2025. "Trump is facing a catastrophic defeat in Ukraine." *The Atlantic*. January 7, 2025. <https://www.theatlantic.com/>

- international/archive/2025/01/trump-putin-ukraine-russia-war/681228/.
- Kalabuhov, Igor. 2024. „Ruska nuklearna doktrina – čitaj pažljivo.” *Glas Srpske*. 3. decembar 2024. <https://www.glassrpske.com/lat/novosti/stav/ruska-nuklearna-doktrina-citaj-pazljivo/554582>.
- Karaganov, Sergej. 2024. „Pobeda u ratu ili raspad Rusije.” *Novi standard*. 15. septembar 2024. <https://standard.rs/2024/09/15/sergej-karaganov-pobeda-u-ratu-ili-raspad-rusije/>.
- Karaganov, Sergey. 2025. “Musings Before a New Round.” *Karaganov.ru*. January 21, 2025. <https://karaganov.ru/en/musings-before-a-new-round/>.
- Köppel, Roger. 2025. “Stunde der Wahrheit.” *Die Weltwoche*. February 19, 2025. <https://weltwoche.ch/story/stunde-der-wahrheit-3/>.
- Korotčenko, Igor. 2024. „Cilj NATO vežbi je priprema za nuklearni rat sa Rusijom.” *RT Balkan*. 12. oktobar 2024. <https://rt.rs/rusija/112708-nato-vezbe-rusija-nuklearno-oruzje/>.
- Korybko, Endrju. 2025. „Kako će izgledati pregovori Rusije i SAD o Ukrajini?” *Novi standard*. 14. februar 2025. <https://standard.rs/2025/02/14/kako-ce-izgledati-pregovore-rusije-i-sad-o-ukrajini/>.
- Kowal, Pavel. 2023. “Could Russia disintegrate?!” *GIS Reports Online*. August 28, 2023. <https://www.gisreportsonline.com/r/russia-disintegrate/>.
- Kramer, David. 2025. “Why Trump Is Wrong About Russia’s Invasion of Ukraine.” *Foreign Policy*. February 19, 2025. <https://foreignpolicy.com/2025/02/19/trump-russia-ukraine-invasion-zelensky-putin/>.
- Krapfl, James, and Elias Kühn von Burgsdorff. 2023. “Ukraine’s Euromaidan and Revolution of Dignity, ten years later.” *Canadian Slavonic Papers* 65 (3-4): 325–334. DOI: 10.1080/00085006.2023.2293420.
- Lebedeva, Olga, and Aleksandr Bobrov. 2023. “Konceptia vneshnei politiki Rossii 2023: strategija mnogooplyarnogo mira.” *Russian International Affairs Council*. May 2, 2023. <https://russiancouncil.ru/analytics-and-comments/analytics/kontsepsiya-vneshney-politiki-rossii-2023-strategiya-mnogopolyarnogo-mira/>.
- Lee, Matthew, and Dasha Litvinova. 2025. “Russia and US agree to work toward ending Ukraine war in a remarkable diplomatic shift.” *Associated Press*. Last accessed December 20, 2025. <https://apnews>.

- com/article/russia-ukraine-war-riyadh-talks-trump-putin-rubio-0c3beebfef5839e9d509ff58239a6bc5Ж.
- Medvedev, Dmitrij. 2024. „Upotrebićemo nuklearno oružje ako ponestane strpljenja.” *Politika*. 14. septembar 2024. <https://www.politika.rs/scc/clanak/632511/medvedev-upotrebicemo-nuklearno-oruzje-ako-ponestane-strpljenja>.
- Merilini, Cesare. 1990. “The US-USSR Relationship and Its Likely Impact on Nuclear Proliferation.” In *Nuclear Non-Proliferation*, eds. Michael P. Fry, Patrick Keatinge and Joseph Rotblat, 95–115. Berlin: Springer.
- Minzarari, Dumitru. 2021. “Making Sense of the Contested Biden-Putin Summit.” *SWP Comment*. Last Accessed December 25, 2025. https://www.swp-berlin.org/publications/products/comments/2021C41_Biden-Putin_Summit.pdf.
- Naumov, Viktor I. 2006. *The Deliberate Disintegration of the USSR. The Universal Tragedy*. Moscow: KomKniga.
- Nedić, Pavle, and Marko Mandić. 2022. „Američko-rusko približavanje: (ne)moguć pravac za američku spoljnu politiku.” *Politika nacionalne bezbednosti* 21 (2): 139–157.
- Palve, Shubhangi. 2025. “Putin’s Fall Will Lead To Russian Disintegration As Moscow Sits On Volcano Of Civil War, Ethnic Conflict: Separatist Group.” *Eurasian Times*. February 10, 2025. https://www.eurasiantimes.com/atesh-warns-of-looming-ethnic-uprising-in-russia-will-putins-fall-spark-civil-war/#google_vignette.
- Podlesny, Pavel T. 2007. „Россия и США в наступившем столетии: проблемы и перспективы.” *USA and Canada: economy, politics, culture* 5 (449): 61–76.
- Politika. 2022. „Bivši francuski predsednik: Merkelova je rekla istinu o Minskom sporazumu.” *Politika*. 30. decembar 2022. <https://www.politika.rs/scc/clanak/530912/bivsi-francuski-predsednik-merkelova-je-rekla-istinu-o-minskom-sporazumu>.
- Preston, Thomas. 2021. “Deterrence, Compellence, and Containment in the Trump Foreign Policy: Comparing Present and Past Strategies of American Leadership.” In *The Trump Doctrine and the Emerging International System*, eds. Stanley A. Renshon and Peter Suedfeld, 155–179. London: Palgrave Macmillan.
- Proroković, Dušan. 2018. *Era multipolarnosti*. Beograd: Službeni glasnik.

- Proroković, Dušan. 2021. „Ima li pilota u Americi: Šta to namerava Bajden sa Rusijom i Kinom?” *Radio Sputnik*. 28. novembar 2021. <https://sputnikportal.rs/20211128/ima-li-pilota-u-americi-sta-to-namerava-bjaden-sa-rusijom-i-kinom-video-1132004785.html>.
- Proroković, Dušan. 2022. „Nesagledive posledice Zapadne hysterije: Proglasiti Rusiju za otpadničku državu ima veliku cenu.” *Radio Sputnik*. 4. april 2022. <https://sputnikportal.rs/20220404/nesagledive-posledice-zapadne-hysterije-proglasiti-rusiju-za-otpadnicku-drzavu-ima-veliku-cenu-1136093686.html>.
- Proroković, Dušan. 2023. „Položaj Rusije u multipolarnom svetu i strateške opcije Srbije.” *Srpska politička misao* 79 (1): 41–64. DOI: 10.5937/spm7942705.
- Proroković, Dušan. 2024. “US vs. China: A Battle for the 21st Century.” In *The 4th “Dialogues on China” International Academic Conference: Harvesting the Winds of Change: China and the Global Actors*, eds. Stanley A. Renshon and Peter Suedfeld, 84–97. Belgrade: Institute of International Politics and economics.
- Ruwitch, John. 2021. “Biden and China’s Xi strike a ‘respectful’ tone in video chat amid tension.” *NPR*. November 16, 2021. <https://www.npr.org/2021/11/16/1055944979/biden-and-chinas-xi-strike-respectful-tone-in-video-chat-amid-tension>.
- Ryan, Mick. 2024. “Trump may surprise us on the Ukraine war.” *Lowy Institute*. August 2024. <https://interactives.lowyinstitute.org/features/2024-us-presidential-election/donald-trump/article/trump-and-ukraine/>.
- Schveda, Yuriy, and Joung Ho Park. 2016. “Ukraine’s revolution of dignity: The dynamics of Euromaidan.” *Journal of Eurasian Studies* 7 (1): 85–91. DOI: 10.1016/j.euras.2015.10.007.
- Shakleina, Tatiana A. 2022. *Russia and the USA in Modern International Relations*. Moscow: Aspekt Press.
- Shevsky, Dmitry. 2022. “Euromaidan Revolution in Ukraine.” In *Handbook of Revolutions in the 21st Century. Societies and Political Orders in Transition*, eds. Jack A. Goldstone, Leonid Grinin and Andrey Korotayev, 851–863. Berlin: Springer.
- Sogrin, Vladimir V. 2015. “Динамика соперничества СССР и США в период Холодной войны” [The dynamics of the rivalry between the USSR and the USA during the Cold War. 1945–1991]. *New and modern history* 6 (2015): 36–52.

- Stefanović, Andrej, and Marina Kostić-Šulejić. 2024. "Making a comprehensive arms control agreement for Europe in times of crisis: rationale, structures and outcomes." *Politika nacionalne bezbednosti* 27 (2): 79–107. DOI: 10.5937/pnb2751889.
- Stent, Angela. 2015. *The Limits of Partnership. U.S.-Russian Relations in the Twenty-First Century*. Princeton: Princeton University Press.
- Stent, Angela. 2024. "How would Trump and Harris handle the Russia-Ukraine war?" *Brookings*. October 1, 2024. <https://www.brookings.edu/articles/how-would-trump-and-harris-handle-the-russia-ukraine-war/>.
- Suslov, Dmitriy. 2025. "Calling a (not)friend." *Kommersant*. February 14, 2025. <https://www.kommersant.ru/doc/7512971>.
- Thumann, Michael. 2022. "Hassnachricht aus Moskau." *Die Zeit*. December 22, 2022. <https://www.zeit.de/2022/53/angela-merkel-russland-krieg-wladimir-putin>.
- Timofeev, Ivan. 2023. "Россия: путь к мировому большинству." *Russian International Affairs Council*. April 5, 2023. <https://russiancouncil.ru/analytics-and-comments/analytics/rossiya-put-k-mirovomu-bolshinstvu/>.
- Vanaik, Achin. 1991. "US-USSR Relationship: The Long View." *Economic and Political Weekly* 26 (50): 2885–2895.
- Waltz, Kenneth. 1979. *Theory of International Relations*. Reading: Addison-Wesley.
- Welch Larson, Deborah. 1997. *Anatomy of Mistrust. U.S. – Soviet Relations During the Cold War*. Ithaca and London: Cornell University Press.
- Zakaria, Fareed. 2025. "'Breathtaking reversal in US foreign policy': Fareed Zakaria reacts to Trump's attacks on Zelensky." *CNN*. February 19, 2025. <https://edition.cnn.com/2025/02/19/politics/video/fareed-zakaria-trump-zelensky-ukraine-russia-src-digvid>.

Dušan Proroković*

*Institute of International Politics and Economics, Belgrade,
Republic of Serbia*

RUSSIAN-AMERICAN RELATIONS IN DONALD TRUMP'S SECOND TERM: BETWEEN DESIRES AND REALITY**

Resume

Donald Trump's initiative to restore Russian-American relations by resolving the Ukrainian crisis, while partially respecting Russia's demands, seemed surprising. It was described as a kind of U-turn in American foreign policy. However, the question is not only what effect such U-turns in bilateral and/or international relations can have, but also whether they can be carried out without significant consequences. On the one hand, the Ukrainian crisis is complex; it decisively determines continental security and therefore, European countries are interested in its resolution. On the other hand, after four years of confrontation, trust between Russia and the collective West has been destroyed, and time is needed to restore it. This research examines the reasons and scope of Donald Trump's initiative. There is a big difference between the publicly proclaimed desire to contribute to establishing peace and improving Russian-American relations and the realities that arise from the establishment of a balance of power through confrontation. The paper consists of five parts. The introductory section explains the theoretical and methodological frameworks, presents the research question and hypothesis, and defines the concept of "controlled confrontation". The second part describes the process by which an absolute breach of trust between Russia and the USA led to an escalation of the confrontation. The third part examines changes in the Russian Foreign Policy Concept, and the fourth part examines how the

* E-mail address: dusan@diplomacy.bg.ac.rs; ORCID: 0000-0003-3064-2111.

** The research was conducted within the project "Serbia and Challenges in International Relations in 2025", implemented by the Institute of International Politics and Economics during 2025.

growth of distrust and changes in doctrinal documents contributed to the misunderstanding. The last part is the concluding remarks.

Keywords: Donald Trump, Ukraine, Russia, foreign policy, peaceful solution, controlled confrontation, international order.

* Овај рад је примљен 26. јануара 2026. године, а прихваћен за штампу на састанку Редакције 27. фебруара 2026. године.